

Aan de voorzitter en de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Per e-mail verzonden

CC: ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport E. Kuijpers, C. Helder,
vaste Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Datum

14 oktober 2022

Ons kenmerk

20221014/KJ/DvE

Betreft / Onderwerp

Behandeling begroting VWS

Doorkiesnummer

06 53795857

Email contactpersoon

Danielle.vanessen@fnv.nl

Bijlage(n)

FNV-onderzoek "Zzp'ers en flexwerkers in de zorg" september 2022

Geachte leden van de tweede kamer,

Binnenkort behandelt u de begroting 2023 van het ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). FNV zorg en welzijn vraagt uw aandacht voor drie belangrijke onderwerpen die ontbreken of onvolledig zijn in de begroting 2023 die nu voorligt. Ten eerste ontbreekt een tegemoetkoming voor werknemers in de zorg met long/post Covid. Daarnaast vindt de FNV het noodzakelijk dat het integraal zorgakkoord (IZA) rekening houdt met de effecten van dit akkoord op de positie van werknemers van de werknemers in de zorg en de bezuiniging van 600 miljoen op de wijkverpleging/wijkzorg wordt teruggedraaid. En tevens wil de FNV dat werken in zorg en welzijn weer aantrekkelijk gemaakt wordt, zodat werknemers worden behouden. Teveel zzp'ers en flexwerkers in de zorg is slecht voor de continuïteit en kwaliteit van de zorg, zoals werknemers aangeven in ons onderzoek "Zzp'ers en flexwerker in de zorg".

Tegemoetkomingsfonds Long Covid

Al ruim 2.5 jaar vraagt de FNV om een overheidsfonds voor zorgprofessionals die met postcovidklachten kampen en daar, naast gezondheidsschade, ook financiële schade door hebben geleden. Veel zorgmedewerkers zijn op het werk besmet geraakt met COVID-19, terwijl zij moesten doorwerken om de Nederlandse economie draaiende te houden. Zij zijn vanwege de aard van hun beroep nooit in de positie geweest om 1,5 meter afstand te houden, zijn ernstig geschaad door de onbekendheid met de ziekte, kregen te maken met richtlijnen en veronderstellingen die onjuist bleken, en hebben ernstige gezondheidsschade opgelopen. Inmiddels zijn 2.5 jaar later honderden zorgmedewerkers door hun besmetting (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt geraakt en 30%-50% gedaald in hun inkomsten. De helden waar in het voorjaar van 2020 voor werd geapplaudiseerd, lopen nu bij de voedselbank om rond te kunnen komen. Ook hebben duizenden andere zorgmedewerkers met

post covid naast de terugval in inkomsten, veel hoge kosten gemaakt, bijvoorbeeld voor revalidatie, wat niet vergoed wordt door de zorgverzekering. Sommige zieke zorgmedewerkers hebben hun revalidatietraject zelfs vroegtijdig moeten stoppen, omdat ze de kosten niet meer konden betalen. Terwijl hun revalidatie zo belangrijk is met het enorme personeelstekort waar we in de zorg mee te kampen hebben. De FNV vindt dat een bedrag van 150 miljoen EURO gereserveerd moet worden voor een tegemoetkomingsfonds vanuit de overheid. Hiermee krijgen de medewerkers die hun gezondheid opofferden ook de erkenning voor hun situatie. Een long covidfonds kan analoog worden ingesteld aan de regeling Tegemoetkoming Stoffengerelateerde Beroepsziekten. Deze regeling gaat per 1 januari 2023 van kracht, met een maximale vergoeding van 22.000 euro per slachtoffer.

Positie van Werknemers verslechtert door het Integraal ZorgAkkoord

Dit is de eerste begroting van de huidige ministers voor zorg en welzijn, waarin zij hun visie voor het beleid van deze kabinetsperiode neerzetten. Een visie die géén aandacht heeft voor het allerbelangrijkste, de mens! Zorg en welzijn is mensenwerk en arbeidsintensief. De werkdruk in de zorg is hoog, het ziekteverzuim blijft ongekend hoog en met name de enorme inzet van de medewerkers in zorg en welzijn voorkomt een groot zorginfarct in Nederland. Beleid voor de zorg in Nederland moet uitgaan van de mens, die zorg ontvangt en die zorg geeft.

Het IZA geeft geen inhoudelijke maar financiële kaders voor de zorg. De financiële kaders zijn leidend voor de zorggroei, ongeacht de demografische ontwikkeling, de vraag naar zorg en de hoge werkdruk in de zorg. Het gaat niet om passende zorg voor de mens, maar om een passend financieel korset voor de zorg.

Er worden geen baanbrekende maatregelen voorgesteld die de problemen van nu gaan oplossen. Geen arbeidsmaatregelen om de ruim 66.000 vacatures op te kunnen vullen. Geen maatregelen om werken in de zorg aantrekkelijker te maken. De aangetoonde loonachterstand van 9% ten aanzien van het bedrijfsleven wordt niet opgelost, zelfs niet gedeeltelijk. De werkdruk is al hoog, maar zal door het IZA zelfs groter worden, met name in de wijkverpleging. Al vanaf 2015 is het beleid gericht op zolang mogelijk thuis blijven wonen. Dit betekent steeds meer behoefte aan wijkverpleging. De werkdruk is daar sterk gegroeid en het aantal vacatures ook. In het IZA is tevens vastgelegd dat het aantal verpleeghuisbedden niet wordt uitgebreid en dat ook de zwaarste zorg vaak thuis gegeven moet worden. Dit gaat nog meer vraag naar wijkverpleging en thuiszorg opleveren. Gelijktijdig wordt het budget voor wijkverpleging/wijkzorg met structureel 600 miljoen verminderd op basis van het oneigenlijke argument van onder uitputting in de eerste jaren van corona, waardoor de wijkverpleging tijdelijk enorm is afgeschaald. Dit valt niet met elkaar te rijmen. De werkdruk is nu al gigantisch hoog, steeds meer medewerkers vallen om. Het is onverantwoord om 600 miljoen te bezuinigen en nog meer ouderen zolang mogelijk thuis te laten wonen. Of er zorg wordt geboden aan een oudere met een zorgvraag wordt in de toekomst alleen nog mogelijk als je het zelf kunt inkopen. Zorg is een luxe, alleen beschikbaar voor mensen met eigen reserves. Voor de ouderen zonder voldoende eigen reserves rest mantelzorg. Mantelzorgers die al overbelast zijn en zelf zorgbehoefte worden. En die worden gekort op hun bijstandsuitkering als zij degene die moet worden verzorgd in huis nemen. De FNV verzoekt u daarom om niet in te stemmen met het voorstel van het ministerie om 600 miljoen te bezuinigen op de wijkverpleging.

Een besparing voor de zorgkosten kan gevonden worden in het stoppen met de marktwerking in de zorg. Het jaarlijkse aanbestedings- en contracteringscircus kost zowel zorgaanbieders als overheden veel geld en tijd. Bureaus en commerciële partijen maken daarentegen forse winst met publieke middelen. Ondanks dat ondertussen breed wordt erkend dat de marktwerking in de zorg negatieve gevolgen heeft, wordt er in het akkoord geen poging gedaan hierin ook maar iets te doorbreken.

Continuïteit en kwaliteit van zorg onder druk door toename flexwerkers en zelfstandigen

Graag biedt de FNV u het FNV-onderzoek “Zzp’ers en flexwerkers in de zorg” september 2022 aan. Zes op de tien zorgmedewerkers onder de 35 jaar overweegt zijn/ haar baan in loondienst op te zeggen en als zelfstandige of flexwerker aan de slag te gaan. Bij andere leeftijdsgroepen is dit gemiddeld drie op de tien. Een hele generatie zorgverleners lijkt hiermee te verdwijnen. Een zeer verontrustende ontwikkeling vindt de FNV. Temeer omdat zowel medewerkers in vast dienstverband als zelfstandigen en flexwerkers aangeven dat toename van het aantal flexwerkers negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit en continuïteit van de zorg.

Zeker in een sector waar de vraag de komende jaren alleen maar zal toenemen en ook het personeelsbestand vergrijsst. De werkdruk is al schreeuwend hoog en wordt alleen maar groter naarmate het vaste team kleiner wordt. Daardoor vallen meer mensen van het vaste team uit waardoor er weer flexwerkers nodig zijn, een vicieuze cirkel. Zorg wordt hierdoor schaars en ontoegankelijk.

Externe inhuur is broodnodig bij piek en ziek, vindt de FNV, maar inmiddels zijn de rollen in de zorg omgedraaid, blijkt uit de reacties. Zo wordt bij het maken van de roosters eerst rekening gehouden met de wensen van zelfstandigen en wordt vast personeel daarna pas ingedeeld. Die draaien vervolgens de zwaardere diensten en weekenddiensten met vaak vele uren achtereen. Voor hen blijft er nauwelijks de mogelijkheid over om tot rust te komen, met nog meer uitval als gevolg.

Behoud van werknemers belangrijk

Meer zeggenschap over de eigen werkdagen- en tijden (62%), een betere werk/privébalans (50%), verbetering van het salaris (36%) en meer mogelijkheden om vakanties en vrije dagen op te nemen (32%) zijn de belangrijkste redenen voor ZZP’ers en flexwerkers om niet (meer) in vast dienstverband te willen werken en waarom vaste werknemers deze stap juist overwegen. Ook vermindering van de administratieve lasten is een veel genoemde reden. Andersom gelden de sociale zekerheden zoals pensioenopbouw (56%), doorbetaling bij ziekte (46%), samenwerking met andere collega’s (35%) en zekerheid van werk (32%) juist als redenen waarom flexwerkers eventueel (terug) in vast dienstverband willen werken.

Een ruime meerderheid van de ondervraagden (88% van de mensen in vast dienstverband en 61% van de flexers) geeft aan dat de continuïteit van zorg groter is bij werknemers in vast dienstverband.

Om de continuïteit en kwaliteit van zorg stabiel te houden is het behouden van de werknemers van groot belang. Door dit onderzoek geven werknemers zelf aan wat de belangrijkste redenen zijn die het werk in de zorg onaantrekkelijk maken, te weten de werktijden, de werk/privébalans en het salaris. Dit is door de systeemverantwoordelijke ministers te beïnvloeden door de achterstanden op de lonen in de marktsectoren van 9% structureel aan te vullen op de overheidsbijdrage voor de arbeidskosten (OVA) en door een drastische vermindering van de administratie- en regeldruk. Dan wordt het werken in de zorg weer eerlijk beloond en blijft door verminderen van de regeldruk meer tijd over voor daadwerkelijke zorg, waardoor gewerkt kan worden aan het normaliseren van werkdruk en werktijden, waardoor werknemers minder de overstap naar zzp zullen maken en misschien weer gaan overwegen terug te keren naar een vast dienstverband.

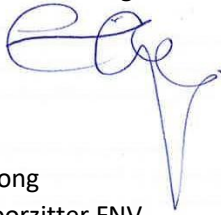
Onlangs gepubliceerd onderzoek heeft aangetoond dat de vlucht naar het ZZP-schap ook wordt veroorzaakt door armoede, niet rond kunnen komen van een contract in de zorg, of racisme. De zelfstandigen valt niets te verwijten, zij doen wat nodig is om te overleven en werkzaam te kunnen blijven in de zorg. Het is uiteindelijk ook een situatie die mede mogelijk is gemaakt door falend beleid van de overheid.

Ten slotte

De oorlog en de energiecrisis hebben veel invloed op het dagelijks leven van Nederland. Het IZA is tot stand gekomen zonder directe betrokkenheid van de zorgbehoefte en de werknemers in de zorg en gaat nog uit van de realiteit van voor de crisis. Steeds meer Nederlanders zien hun financiële reserves verdwijnen in de huidige realiteit. Werknemers in de zorg kunnen soms hun reiskosten niet meer betalen, maar er wordt wel verwacht dat zij doorwerken in alle omstandigheden.

Inmiddels hebben we weer te maken met een oploeiende corona golf. Vele weken heeft het ministerie in overleg gezeten om de zorg klaar te stomen voor de nieuwe golf. Helemaal niets is er gebeurd. De FNV vindt dat de zorgwerknemers het recht hebben op een eerlijk loon, recht op veilig en gezond werk en recht om mee te praten over het vormgeven van de zorg voor de toekomst.

Met vriendelijke groet,
Namens FNV Zorg & Welzijn

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Kitty Jong', written over a faint grid background.

Kitty Jong
Vicevoorzitter FNV